Arad, XXXVIII. évf. 64. szám. * Ara 2 lei. * 1923. március 22. Csütörtök

Szerkesztőség
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal:
Bulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)
(Aradi Nyomda Vállalat.)
Sürgönycim: Közlöny, Arad.
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... ... 360 Lei.
Fél évre ... ... 180 Lei.
Negyed évre ... ... 90 Lei.
Havonta ... ... 30 Lei.
Hirdetések díjszabás szerint vétetnek fel.
Megjelenik naponta reggel.

A marxismus bukása

Az elmult napokban a szocialisták szerteszét a világon megünnepelték negyvenéves évfordulóját Marx Károly halálának, aki irásaival, de főként Das Kapital cimü müvével tudományos rendszerbe igyekezett foglalni Saint Simon, Fourier és Owen szocialista utópiált. Minden elmélet, ha tételeit konok ortodoxiával akarják körül bástyázni, szükségképpen merev dogmák tömkelegévé válik és minden mozgalom, ha cselekvésének szabadságát dogmatikus tételekkel köti meg, nélkülözni fogja a politikai életben nélkülözhetetlen ruganyosságot. A szocializmus elmélete megcsontosodott a marxizmus dogmarendszerében, a szocialista pártok müködése pedig e dogmarendszer miatt nem tudott pozitiv eredményeket elérni. Mikor Marx Károly egy francia szocialistának egyszer azt mondotta: „Je ne suis pas Marxiste", még életében fölhivta hiveinek figyelmét a dogmák hibáira. A szocialisták nem hallgattak mesterükre és ma is türelmetlen szenvedélyességgel vitatkoznak Marx müveinek egy-egy nehezebben érthető mondatán.

A marxizmus bukását annak megalapitója előrelátta. A társadalom gazdasági elmélet és gyakorlat a Marx halála után lefolyt évtizedekben az egyik követ a másik után emelte ki a hatalmas épületből. A tőke akkumulációjának és koncentrációjának elvét Marx egyik tanitványa, Bernstein Eduárd döntötte meg, Kautskyval szemben pedig David, egy másik szocialista iró, kimutatta, hogy a mezőgazdasági életre Marx elmélete nem alkalmazható. A történeti materializmus történetbölcseleti rendszerének tulzásai azóta kábránditották a legradikálisabb irókat is és az osztályharc elve — e rendszer sarkpontja — nem tudja megmagyarázni a bizony nem mechanikai egyszerüséggel, hanem szövevényes egymásbakuszálódással legördülő történelmi eseményeket. Marx egyoldalu volt, amint bizonyos mértékig minden tudós egyoldalu. Csak a dolgok egyik oldalát látta, de nem nézte meg a másik oldalukat. Müködése minden bizonnyal használt a tudománynak, mert olyan szempontokat tárt föl, amelyeket eddig mások elhanyagoltak, de rendszerének számos tételét a tudomány fejlődése éppen ugy megdöntötte, mint ahogy megcáfolta például Aristotelesnek, Descartesnak, Hegelnek és koruk más korszakot vágó filozófusainak emez vagy amaz állitását. A marxisták vétkeznek a tudomány fejlődése ellen (pedig ők szoktak leghangosabban hivatkozni a tudományra), amikor szinte a „credo, quia absurdum" misztikus hitével tartanak ki Marx betüje mellett.

A szocialista gondolatot a chartista-kisérlet és Lassalle kezdetei után Marx vitte bele a mindennapi politikai életbe. A szocialista pártok jelentős tényezőivé váltak. Egymásután helyet kaptak a különböző parlamentekben és miután Franciaországban — éppen Millerand, a jelenlegi köztársasági elnök esetében — a miniszterializmus kérdésére, tehát arra a kérdésre, hogy szociáldemokrata politikusnak szabad-e belépnie a kabinetbe, a párt igennel válaszolt, számos államban résztvettek a kormányzásban is. Az Internacionále, amelyet még Marx alapitott, az évek hosszu sora alatt egyre nőtt befolyásban, erőben és tekintélyben. A szocializmus tehát mind nemzetközi szervezete, mind az egyes államok parlamentjeiben gyakorolt befolyása révén akaratát bizonyos fokig érvényesithette volna. Az Internacionále azonban csődöt mondott abban a pillanatban, amikor nem tudta beválani igéretét, hogy a munkástömegekben rejlő erőkkel megakadályozza a világháborut. A munkásság az elhatározó órákban a nemzeti eszmét fölébe tudta helyezni a szocializmus gondolatának. A háboru alatt a különböző koncentrációs kabinetekben a szocialista pártok is résztvettek, később pedig Oroszországban, majd az összeomlás után Középeurópa államaiban döntő részük lett a kormányzásban. Ekkor kitünt, hogy a szocialista pártok, amelyek eddig oly hatalmas erővel tudták negativ irányba terelni a munkástömegeket, nem birnak a pozitiv cselekvéshez szükséges képességekkel, talán azért, mert a marxizmusnak nincs pozitiv programja. Doktrinér elvi különbségek szőrszálhasogatásából keletkezett a szociáldemokraták és a kommunisták ellentéte és az amsterdami, bécsi és moszkvai internacionále megosztása. Az állami élet igazi szükségleteivel nem lévén tisztában, felörölték a leghatalmasabb állami szervezeteket. Oroszországból az enyészet és pusztulás irtózatos képe mered elénk. A legyőzött európai államokban a szocialista pártok megfeledkezve négy év előtt követett magatartásukról szembehelyez-

Meghalt a szerelem

— éljen a szerelmi viszony!

Egy francia iró, Gérard *Bauer* érdekes könyvet irt a szerelemről. *„A párisi szerelem seregszemléje"*, ez a cime a könyvnek, amely tárgyával oda sorakozik *Bourget* szerelmi és *Balzac* házassági élet tana mellé. Érdekes egymásmellé tenni a három könyv megfigyeléseit és megállapitásait. 1830: Balzac könyve. 1888: Bourget könyve és 1923: Bauer vádirata.

Bauer francia iró, de alapos adatgyüjtő. Végig vezeti az olvasót Páris összes szalonjain és kerületein, a Montparnasseon és Quartier Latinen, a Faobourg Saint Germainen, a szinházakon és mulatóhelyeken, még a Párisban tanyázó idegenekről sem feledkezik meg. E sajátságos körut lesujtó tapasztalatokat nyujt: Párisban meghalt a szerelem.

Balzac és Bourget idejében gyakran volt bünös és fájdalmas a szerelem, de mindenesetre meg volt. Ma már egyszerüen nincs. Mindenesetre vannak szerelmesek és szeretők, de hiányzik a szerelem. A szerelem helyét ugynevezett szerelmi viszonyok foglalták el, amelyekben azonban hasztalan keressük a költészetet és szenvedélyt.

A mai szerelmeseknek vannak érzékeik, de eltünt belőlük a szív, a lélek, az érzés nemes forrósága. Sőt, ami még fájdalmasabb: a legkisebb szenvedély legparányibb jelét nevetségesnek tartják s agyonütik ezzel a gunyosan hangsulyozott szóval: romantika! Régi, olcsó! Nem kell a mai szerelmeseknek az a romantika, pótolják a cinizmus és irónia szellemével, az érzékek izgalmával.

— Mi már nem látjuk többé egymást: kezdünk szerelmesek lenni egymásba . . . — mondta egy francia hölgy az irónak. Igen, a komoly a sulyos szerelem — ve szedelem, amely a gyors szakitás rémével fenyeget. Jobb, okosabb, hasznosabb: idejében szétválni, — minek bevárni a szerelem után ugyis elkerülhetetlen kiábrándulás és szakitás keserüségeit!

Azt irja a francia iró, hogy Párisban a szenvedély unalmassá és ellenszenvessé vált; az embereknek, fiataloknak és öregeknek, csak az a céljuk, hogy mulassanak s változatossá tegyék örömeiket. Egy nagyvilági nő meghóditása nem fáradtságosabb feladat egy diszes virágcsokor megvásárlásánál; sokkal nehezebb már megtartani a meghóditott hölgyet. Oly nehéz, majdnem oly lehetetlen, mint meggátolni a megvásárolt csokor hervadását. Stendhal, aki az élet egyetlen nagy ügyének a szerelmet tartotta, már szintén érezett efféléket; amikor nagyon érezte, sürgősen elküldte életének podgyászát Milanóba vagy Civita-Vecchiaba.

Gérard Bauernek ezek a végső megállapitásai a mai párisi szerelemről. Azt állapitja meg, hogy nincs. Eltünt, meghalt. És többet nem is akar mondani. Talán nem is kell. Páris és közöttünk mesterséges és természetes határ emelkedik az emberek közé, ám a lélek állapotait láthatatlan baktériumok idézik elő, amelyek áthatolnak minden hegyen és szurnonyon. A párisi kórképben európai kórképet is kapunk.

A nagy szenvedély ma nálunk époly ritka, mint Párisban. Talán nem lehet azt mondani, hogy sokkal kevesebb, mint azelőtt volt, de mindenesetre feltünőbb a ritkasága. Van ma valami frivolitás és szárazság még a legállandóbb tüzekben és viszonyokban is s napjaink szerelmi életének ez a lapossága fájdalmas stilszerüséggel hu zódik meg e kor mindenen uralkodó gazdasági problémái között. A nagy szerelmek eddig a jólét luxusai s a szegénység kincsei közé tartoztak. Kiváltságai a gazdagoknak, akiknek gazdasági viszonyai megengedik a nagy szenvedélyek luxusát s vigaszai a szegényeknek, akiknek robotját megédesitik, még ha vértől párásak is. A mai gazdaságok közt sok az uj gazdag; uj gazdagságuk lerontja átmenetileg a gazdaság, a kultura nivóját s egyelőre még nem érett meg a nagy szenvedélyek önfeláldozó költészetére, mig a régi gazdagok nyugalmát vad dühvel csapkodják és elnyelésszel

kedtek a multbeli szerves fejlődés sel, megtagadták a legszentebb nemzeti érzéseket és ezzel szétzüllesztették az államokat. Az ujonnan alakult államokban pedig éppen ellenkezően a legfeketebb nacionalizmus karjaiba dőltek és elfeledték azokat az igéket, amelyeket oly sokszor hangoztattak a népek békés együtteléséről.

Az emberiség a szocializmus és az individualizmus két pólusa között hányódik. Sohasem fogja elérni sem az egyik, sem a másik sarkpontot. Smith és Malthus szélsőséges liberalizmusa éppen ugy nem valósulhat meg, mint Marx és Engels szélsőséges szocializmusa. Az emberiségnek valaminő lehetséges harmóniába kell összefoglalnia a két irány életreképes gondolatait.

Büzbombák a kamara ülésén.

(Folytatják az alkotmányreform vitáját.)

Bucurestiből jelentik: A kamara tegnap délutáni ülésén *Orleanu* elnökölt. A képviselők a vasárnapi és hétfői tüntetések izgalmai alatt állottak. *Vaida* Sándor az ellenzéki képviselők nevében napirend előtt tiltakozott a vasárnapi és hétfői események miatt Utána *Bujor* parasztpárti jelentett be tiltakozást. *Junián* képviselő a vizifecskendők használatát tette szóvá, amelyekkel a katonaság vasárnap és hétfőn több helyen szétoszlatta a tömeget. Tiltakozott az ellen, hogy a parlamentet katonasággal vették körül akkor, amikor a régi alkotmány szerint, amely ma is még érvényben van, ez semmi körülmények között meg nem engedhető.

— Most is szuronyok között beszélek — mondotta Junián és felmutatott a karzatra, ahol szuronyos katonák állottak őrt. *Maniu* Gyula emelkedett ezután szólásra. Mihelyt alakját felemelkedni látták, a többségi párti képviselők lármában törtek ki, amelyet Orleanu elnök nem tudott lecsillapitani. Azonban a többség hiába várta, hogy Maniu beszélni kezdjen. Az egész ellenzék mintegy adott jelre felemelkedett és Maniuval az élén gyorsan kivonult a teremből. A többségi képviselők nem tudták mire vélni a dolgot. Amikor az utolsó ellenzéki képviselő is eltünt és a többség magára maradt, egyszerre a padok alól kis pukkanások hallatszottak és pillanatok alatt türhetetlen büzzel telt meg a terem levegője. A képviselők orrukhoz kaptak, zsebkendők kerültek elő és egymás hegyén-hátán a kijáratok felé tódultak. Kiderült, hogy az ellenzékiek harminc büzbombát helyeztek el a padok alatt. El is érték vele a céljukat, mert másfél óráig tartott, amig a termet annyira kiszellőztették, hogy a képviselők ismét bevonulhattak a terembe.

Szünet után Leonte *Moldovanu* élesen támadta az ellenzéket, majd a fegyelmi bizottság négyom ellenzéki képviselőt 10—20 napra kizárt a kamara üléseiről. A fegyelmi bizottság jelentése után megkezdték az alkotmányreform részletes vitáját.

Bucurestiből jelentik: A szenátus tegnapi ülésén folytatták az alkotmányreform részletes vitáját és megszavazták a 16—24. szakaszt.

Az Aurora mai számában beismeri, hogy az ellenzéki képviselők büzbombákat dobtak a kamara termében. (Rador.)

Megszünő püspökség.

(Prohászka kalocsai érsek lesz. Zadravecz tábori püspök Székesfehérvárra költözik.)

Budapestről jelentik: A *Zalai Közlöny* illetékes, jól értesült székesfehérvári forrásból közli, hogy a kalocsai érseki széket *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök foglalja el. Ezzel kapcsolatosan, Prohászka távozásával *megszünik a székesfehérvári püspökség is* és Fejéregyházmegyét az esztergomi püspökséghez, illetve érsekséghez csatolják. Az esztergomi érsekség ugyanis az ország megcsonkitásával igen sokat veszitett területéből és vagyonából. Az ősrégi, Szent István által alapitott esztergomi érsekség, a Mária Terézia által alapitott székesfehérvári püspökségből fog területi és vagyoni kiegészitést nyerni. Ha a székesehérvári egyházmegye bele is olvad az esztergomiba, azért Székesehérvár mégsem fog püspök nélkül maradni. Székesfehérvár lesz a tábori püspök székhelye. Ez irányban is meg történt már a döntés és Prohászka dr. távozása után Zadravecz tábori püspök be is költözik a székesfehérvári püspöki palotába.

Jogtalanul elfoglalt lakások.

(A lakáshivatal pályázatot hirdet)

Az aradi lakásbérbeadóhivatal a következő lakásokra hirdet pályázatot: a Sava Raicu (György-utca) 21. szám alatt Ferenczi Sándor távozásával egy 1 szobás lakás üresedett meg, amelyre 28-ig lehet pályázni. Bratianu (Weitzer János-utca) 17. szám alatt Rotmüller Samunál egy butorozott szoba üresedett meg, amelynek elnyerésére 28-ig lehet kérvényeket benyujtani. A Pestelui (Hal-tér) 1. szám alatt egy üzlethelyiség kiadó, amelyet Salamon Samu jogtalanul foglalt el. 29-ig lehet rá kérvényt beadni. A Mocioni (Orczy-utca) 14. szám alatt Koncz I.-nél egy butorozott szoba kiadó, amely 28-ig pályázható meg. Az Oituz (Illés-utca) 34a sz. alatt Dudás Julianna volt egy szobás lakása üresedett meg és 27-ig kérvényezhető. A Szarvas-utca 4. szám alatt a volt Illics-féle lakás lett üres. Ez az egy szobás lakás 27-ig kérvényezhető. A Capitan Ignatie (Kapa-utca) 23. sz. házban a volt Márton-féle egy szobás lakás kiadó, 27-ig lehet rá kérvényt beadni. A Greceanu (Perényi-utca) 5. szám alatt egy 2 szobás lakás ürült meg, mellékhelyiségek nélkül 27-ig nyujtható be elnyerésére kérvény. A Bratianu (Weitzer János-utca) 2. szám alatt, a Minorita-palotában Heppes Sándor volt lakása, amelyet jelenleg Nachtnebel László tart jogtalanul elfoglalva, kiadó 30-ig lehet rá kérvényt beadni. A Cozsdu (Szent István-utca 5. számu házban özvegy Tupy Jánosnénál egy butorozott szoba kiadó, amelyet jelenleg jogtalanul tart elfoglalva Tóth Mária, 27-ig kérvényezhető. A Pescarilor (Thökölv Imre-utca) 29. szám alatt egy 1 szoba konyhás lakás üresedett meg és erre 27-ig lehet kérvényeket beadni. A Pestelui (Hal-tér) 6. szám alatt özvegy Benczéné volt lakása üres, amelyre 27-ig lehet kérvényt beadni.

Adó a kosztpénzre.

(Kállay a magyar korona romlásáról.)

Budapestről táviratozzák: *Kállay* Tibor pénzügyminiszter ma nyilatkozott a *Magyar Hirlap* munkatársa előtt és kijelentette, hogy a kormány szükségesnek látja, hogy a kosztpénzzel kapcsolatban intézkedéseket tegyen. Elsősorban a banküzleteket kell ellenőrzés alá vonni. A banküzletek állandóan szaporodóban vannak és hozzájárulnak nagymértékben ahhoz, hogy Magyarországon a hitelélet egészségtelen irányzatot vett. — Szerinte indokolt lesz a kosztpénzeket kiadós illeték alá vonni és igy a nyereség egy része az állam részére biztositassék. A korona árfolyamának csökkenéséről kijelentette, hogy azt két tényező okozza, amelyek eddig is szerepet játszottak a korona lerontásában. Sulyosan érinti hatását a korona árfolyamára a büdzsék és a fizetési mérlegek deficitje. Ő azt hiszi, hogy a közeljövőben meginduló nagyobb arányu export éreztetni fogja a hatását.

Hatvanmilliós üzlet.

(Egy tőzsdebizományos feljelentése.)

Budapestről jelentik: A *Magaziner* D. tőzsdebizományos cég tulajdonosa, *Magaziner* Jenő feljelentést tett a főkapitányságon *Klug* István fakereskedelmi részvénytársasági igazgató ellen. A feljelentés szerint Klug felkereste Magazinert és arra hivatkozott, hogy dusgazdag emberek szindikátust alapitottak, amely szindikátus tőzsdeügyletek kötésével foglalkozik. A kötéseket a Magaziner cég nevében óhajtja eszközölni. Miután Magaziner előtt ugy állitották be a dolgot, hogy Klug és állitólagos érdektársai a kötendő ügyletekre teljes fedezetet tudnak és fognak adni, Magaziner az üzletbe belement. Március 10-én azonban *Stiller* Miksa, *Kemény* Pál és társa, *Bálint* József, *Neményi* és társa, tőzsdeügynökök felkeresték Magazinert és közölték vele, hogy Klug százmillió értékü értékpapirokat vétetett velük és a kötésekre többszöri felszólitás dacára fedezetet nem adott. Miután az ügyletek Magaziner nevében köttettek, tőle követelik a fedezetet. Magaziner felkereste Klugot és ennek Kálmán-utca 19. számu házban levő lakásán azt a felvilágositást kapta, hogy Klug Budapestről ismeretlen helyre távozott. Állitólag Ausztriába ment egy szanatoriumba. Miután a kötött üzletekből a Magaziner cégre 63 millió koronás kár hárul, Klug István ellen feljelentést tettek. A rendőrségi nyomozás megindult és megállapitotta, hogy Klug tényleg elutazott Budapestről, de hogy hová, azt hozzátartozói nem tudják megmondani. A rendőrség a nyomozást folytatja.

---

fenyegetik a bomlott gazdasági élet hullámai. A szegények viszont ma nagyon szegények, szegényebbek, mint valaha voltak; nyomasztó élettükben nem tud megteremni a szerelem dala. Ennek az ingatag alapu gazdasági kornak épugy nincs nagy szerelmi élete, mint ahogy elvesztette a nagy müvészet stilusát. Forrongó átmeneti kor, mely a mult müvészetén és érzésein kerődzik s fullad meg. Parvenü kor, elmosódó határ mult, jelen és még lehiggadni nem tudott jövő között.

E forrongó kornak haatározatlan egyéniségü alakja a nő is. — Annyi minden szilárd alappal együtt megrendült a huszadik század családi életének alapja is. A férfi kint, a kenyérkereset gyilkos gondjai között elveszti nemes és szép szenvedélyekre hajló erejének legnagyobb részét. Alig marad pénze, kedve oltárt állitani a nőnek, aki abban a pillanatban, amelyben inogni érzi anyagi és lelki életérdekeinek biztositékát, a férfit, maga is kisodródik az otthon meleg szépségéből a társadalmi harc zürzavarába. Problémává vált a nő megélhetése. Probléma lett a házasság. Küzdeni kell a férfiért, küzdeni kell egy bizonyos olyan férfiért, aki biztositani tudja a nyugodt, a gondtalan életet, a jóléte. A kenyér eltakarja a szivet s fontosabb lett — legalább külső jelekben — az a férfi, aki kenyeret, kalácsot ad, annál, aki szerelmet ad. Eredmény a legjobb és leggyakoribb esetben a kenyér vagy kalács és a szerelem közt megosztott szív.

A szerelmi élet formáját, stilusát nagyrészt a nők határozzák meg. A mai nőknek nem kegyeltjük a nagy szerelem, életérdekeik nem engedik meg a nagy szenvedély luxusát. Kénytelenek számitani, kénytelenek okosan bánni az érzéseikkel. A kisstilü mai élet őket is kisstilüekké teszi. Megalkuvók, nem elég ösztönösök, nem elég végletesek. S abban a percben, amikor a nő nyugodttá és számitóvá válik, kihül vagy alkalmazkodik a férfi rajongása is. Maradna az önálló nő. Ez azonban nyolc van százalékban szépségével, bájainak frisseségével fizet az önállóságért s női értékeinek csökkenése eleve kizárja a nagy szenvedélyek kertjéből.

Átmenet, divat, kényszerüség. Meddig tart? Az uj Rousseauig, a legujabb Heloiseig. Addig, amig a nők nem jutnak abba az anyagi és lelki helyzetbe, hogy kijelenthetik: ahhoz megyek csak férjhez, akit szeretek s addig élek egy férfivel, amig szeretem.

A függöny legördült.

(*A színpadtól visszavonuló művészekről.*)

Győző Alfréd.

A Városi kávéház terraszán, a színházépület tövében találok rá. A színház mellett, ahol már nem játszik. S ahol még nem játszik. A kezét nyujtja, s azt várom, hogy igy mutatkozzék be: „Wallenstein csász. kir. hadnagy vagyok!" De ő most nem tréfál, nem mondja ezt és komolyan néz maga elé. A komikus most komoly, talán azért is, mert rajta kivül álló okok folytán most nem birkózhatik a nézőtér közönségének nevetőizmaival. Karonfog és sétálunk. A mit mond, ugy hangzik, mint egy megirt, kész memoárnak a sorai, nagyszerü emlékezőképessége van.

— Az 1900-as év a Rákosi Szidi sziniiskolájában talált. Nem is végeztem el a sziniiskolát, mert nem is készültem szinésznek. Szobrásznak indultam. Néhai jó Papir Sándorral együtt tanultam a budapesti mintázó iskolában Vasadytól, meg Kucserától. A parlamentben ornamentális munkát készitettem és már ekkor láttam, hogy a figurálishoz nem sok érzékem van. Egy Dob-utcai kávémérés is közbejött, itt találkoztak a környékbeli mükedvelők. Szobrászkarrierem tulajdonképpen itt, ebben a kávémérésben tört ketté. Ezután jött a budai Szinkör *Makó* Lajos szinigazgatóval. Rostand Cyranoja akkor uj darab volt, s ebben én a tömegben egy tolvajt játszottam. *Krecsányi* Ignác hivott azután Temesvárra, de nem mentem, a szüleim nem engedtek. Nem akarták, hogy szinész legyek.

De jött a tavasz és Győző Alfréd szivébe beköltözött a szerelem. Szivének koronázatlan király nője is a szinmüvészet göröngyös utait járta és hogy ezt az utat együtt járhassák, elszerződtek *Bokor* Imre szintársulatához Sárbogárdra. Jöttek tehát Sárbogárd, Pinczehely, Gyönk és még sok kis állomás Győző életének utján, a melyekről igy emlékezik:

— Megérkeztem Sárbogárdra. A direktor várt ránk. Aggódva néztem körül. De hol itt a város? kérdeztem, mert házakat az állomási épületeken kivül nem láttam. Na ne félj, mondta a direktor. Aztán mentünk, mendegéltünk és egy kocsma előtt állapodtunk meg. Egy kocsmaszoba volt az iroda, a butorraktár, a diszletraktár és a direktori lakás. Éppen képviselőválasztás volt megérkezésünk napján és ezért nem játszhattunk. Először egy Guthi darabban, a „Napoleon öcsém"-ben léptem fel, mely eredetileg három felvonásos volt, de amelyet a direktor egy felvonásra huzott össze. A czimét is megváltoztatta, a darabból „Hó lyag Tóni" lett. A szinpad hordókra épült és a pazar világitást néhány petroleumlámpa és gyertyák szolgáltatták. Amikor első este azt kérdeztem Bokortól, hogy hol feküdjünk le, ő egyszerü gesztussal szobájának a padlójára mutatott. Így a szobában csak egy volt, s abba is a direktor feküdt. Igy és itt kezdődött a szinipályám, amelyre a bátyám Ferenc József-kabátjával indultam el.

Sárbogárdon csak három napig maradtak, pártolás hiányában kénytelenek voltak tovább menni. Elmentek Sárbogárdról a szinészek, hogy ujabb és ujabb faluk népét hozzák lázba néhány napra.

— Életem könnyelmü fiatalsága, bohémkedésem első esztendei számitanak életem legszebb emlékei közé. Gondtalanság, a holnappal nem törődés, a mindent kedélyes oldaláról látás jellemezték ezeket az esztendőket. Nagy bajuszos, cilinder, ferenc jóska kabát, hávelok és üres zseb. Egyszer kaptunk a direktortól 4 krajcárt, máskor meg tizet, vagy huszat, ebből éltünk, sőt még tán maradt is belőle.

— Gyönkön, amikor odaérkeztünk, megint képviselőválasztás volt. Pichler Győző még Budapestről ismert, megfogott és elvitt innen vissza Pestre. 1901-ben nyáron elmentem Feld Zsigmondhoz, a városligeti szinházba, a mai Budapesti Szinházba, az Aréna-ut sarkára. Fiatal voltam és egy kicsit gyáva. Valahogy megszerettem volna mondani neki, hogy be szeretnék kerülni a szinházhoz. Igy mondtam neki: Direktor ur be szeretnék menni a szinházba. Feld erre azt mondta, hogy be le het menni, máma az ő lánya, a Feld Irén játszik, aki egy nagy szinésznő és annak tapsolni kell. Erre már jobban nekibátorodtam és azt mondtam, hogy a szinészek közé. Feld kijelentette, hogy szereti a fiatal, ambiciózus embereket és ezzel a kijelentéssel már a szinháza kötelékébe tartoztam. 5 évig játszottam Feldnél, nyáron, s mert télire becsukott kitelelni mindig egy kisebb vidéki társulathoz mentem.

— Szinészkedésem két legkedvesebb epizódja történt itt velem. Egyszer *Kiss* Mihály, a Népszinház baritonistája vendégszerepelt a „Falurosszá"-ban. Én Gonosz Pistát játszottam. Amikor Kiss Mihály jön be a szinpadra, én a szerepemhez hiven tovább beszéltem. Látom, hogy az egyik páholyból Feld Zsiga nagyban integet nekem a görbenyelü mogyoró fa pálcájával. Nem értettem. Feld elvesztette a türelmét, leszaladt a szinfalak mögé és onnan kiáltott rám, hogy rögtön menjek ki a szinpadról. Én kimentem, s akkor rám támadt Feld, hogyha ilyen nagy vendég játszik a szinházban, akkor nekem be kell fognom a számat, ha mindjárt a szerepem szerint beszélnem is kellene. Kiss Mihály megtudta az esetet, szólt Feldnek, hogy igazságtalan volt irántam, aki ezt belátta és vigasztalásul egy forintot adott. Még egyszer történt vele egy hasonló esetem, de ekkor már Feld Zsiga nem adott forintot.

— Sok furfanggal tudtam csak Feldtől megválni, otthagyni a 90 forintos gázsit és száztizzel Krecsányihoz szerződni. Krecsányi eredeti módon győződött meg ven dégfellépéseimen, hogy tetszem-e a közönségnek. A felesége a föld szinten helyezkedett el, a titkár az első emeletre ült, az ellenőr az emeleti hátsó sorokba és a szakácsnéja a karzatra ült és ott tanulmányozták a közönség hangulatát. Közben jártam már Nagykárolyban és Szatmáron. Aztán következtek Temesvár, Marosvásárhely. Déván látott először *Szendrey*. Aztán 1911-ben Szendreynek primadonna kellett, eljött Temesvárra. Engem szerződtetett le 150 forinttal. S azzal jött haza, Aradra, hogy hozott primadonnát, de nadrágosat.

Séta közben haza érkeztünk. Győző otthonába. Az ajtóban egy szőke kis fiu ugrik Győző nyakába, majd amikor észrevesz engem, illedelmesen bemutatkozik, hogy ő Győző Árpád. Az előszobában hatalmas ládák, utazókosarak. A lakás belül szépen berendezett müvészotthon, a falakon fotográfiák, szalagok és Győzőné finom müvészkézre valló pasztellképei. Elő kerül a sherry brandy, cigaretta és Aradról beszélünk.

— Itt az „Ártatlan Zsuzsi"-ban léptem fel először. Emlékezetes lesz számomra sokáig a „Mágnás Miska" premierje. Óriási siker. A bemutató után Szendreytől levelet kaptam, amelyben kedves fiának szólit, 10 koronát, háboru előtti értékben, — mellékelt, megtiltotta, hogy másnap délelőtt próbára menjek és megparancsolta, hogy menjek a gőzfürdőbe. Aztán sok szép szerepem és estém volt még Aradon. Drótostót, Árendás zsidó, Aranykakas, a Gyimesi vadvirág harangozója és még sok-sok darabban játszottam itt.

— Tulteng bennem a komikus véna. Próbálkoztam szerelmes és drámai szerepekkel is. Egyszer „A bor" egy szebeni előadásán Baracs Imre szerepét játszottam. Egy paraszt lekiáltott a karzatról éppen a legdrámaibb jelenet közben: „Mit siratja ugy azt a csizmát?" Ettől a pillanattól kezdve a drámai szerepből komikumi lett. Aradról Budapestre mentem tavaly előtt, mert Róna Dezső nekem is, Várnainak is ugy adta tudtunkra, hogy nem akar szerződtetni, hogy nem akart gázsiemelést adni. Bántott a dolog, de hát Rónához nem tudtam leszerződni. Elmentem Budapestre, ahol nem kerülhettem be a Fővárosi Orfeumhoz, mert Ferenczi Károly nem kapta meg a Városi Szinházat és visszamaradt az orfeumnál. Kaphattam volna Pesten szerződést akármennyit, de gázsit annyit se, amennyiből csak élni lehet. Visszajöttem. Most biztositásokat kötök, meg turnézok Pécsken, Lippán, Pankotán, az aradi Erzsébet moziban. Ebből élek. Várok. Addig, amig ide szerződhetek.

Mi is várjuk. Mindenki vária Aradon, aki szereti a szinházat, hogy Győző Alfréd ismét játszék. Győző Alfréd minden csepp vére szinészvér és azok közé a szinészek közé tartozik, akik sohasem rosszak. Hosszu éveken keresztül ő jelentette az aradi szinházban a kasszasikert, a szivből jövő kacagást, hozzon ismét ő kedélyt, hangulatot az aradi szinház nézőterére és szinpadára. Azzal végzem, hogy az ő függönye sem gördült le: végleg!

Balogh István.

Bethlen a spekuláció ellen

(*Koncentrikus támadás a magyar korona ellen.*)

Budapestről táviratozzák: Tegnap az egységes párt pártvacsoráján megjelentek gróf *Bethlen* István miniszterelnök, nagyatádi *Szabó* István, *Rakovszky* Iván, gróf *Klebelsberg* Kuno és *Valkó* Lajos miniszterek, *Schandl* Károly államtitkár és *Szeitovszky* Béla házelnök és még számosan. *Csontos* Imre képviselő felhivta a miniszterelnök figyelmét beszédében a magyar korona vásárló erejének lelkiismeretlen lerontására. A miniszterelnök válaszában a többek között a következőket mondotta:

— A lelketlen spekuláció megakadályozására nemcsak a kormányra, de a társadalomra is szükség van és annak is meg kell tennie kötelességét. A magyar társadalmat mesterségesen beállitották a korona romlására és arra, hogy ebből a romlásból kell élnie a társadalom egy rétegének. Nap-nap után látható, hogy a korona romlását részben öntudatosan, részben öntudatlanul idézik elő és mesterségesen gyorsitják, végeredményben pedig korcentrikus támadás folyik a korona ellen. Amig a társadalom tudatára nem ébred, hogy nemcsak önmagával, de a valutával szemben is vannak kötelességei, addig ezeken az állapotokon nem lehet segiteni. Ha meglátom az erre irányuló elszánt akaratot, akkor módot találhatok arra is, hogy ennek véget vessek. A kosztpénzzel behatóan foglalkozom és ebben a kérdésben el vagyok szánva az utolsó fegyver használatára is. Ha az üzérkedés megakadályozására a tőzsde nem lesz képes, akkor a kormány cselekedni fog. A közigazgatási életbe olyan erőket kell vinnünk, amelyek minden spekulációval szemben is felfelé viszik az ország sulyát.

Az egységespárt és az ellenzék parlamenti magatartásában bizonyságát látja annak, hogy a szélsőségek elleni küzdelemben minden parlamenti tényező, még a szociáldemokraták is falanxként állanak mögötte.

— **Majláth püspök Bucurestiben.** Clujról (Kolozsvárról) jelentik: Majláth Gusztáv gróf püspök ujból Bucurestibe utazott, hogy a közoktatásügyi minisztert felvilágositsa a Marianum ellen emelt vádak valótlanságáról.

Hogy áll a leu?

Március 21-én fizettek 100 lelért:
Párisban 7·30 frankot
Budapest 1800 külföldi / 2300 belföldi **koronát.**
Bécsben 33500 koronát.

Az alkotmány-reform.

Hivatalos jelentések a parlamenti tárgyalásról.

Hivatalos közlemények a parlamentnek az alkotmányreform feletti tárgyalásáról. (Március 17) A szenátus az alkotmánytervezetet 151 szótöbbséggel elfogadta. A tervezet ellen öten szavaztak, hárman a kisebbségek, ketten pedig a zsidó szenátorok közül. (Március 18.) A nemzetgyülés szombati ülésén folytatta az alkotmánytervezet feletti vität. A szenátusban megkezdődött a szakaszok tárgyalása és megszavazták az 1—7. szakaszokat módositás nélkül. A kamarában a tervezet mellett szólaltak fel Barca dr. (besszarábiai) és Ernyei dr. (csikmegyei), aki hüségnyilatkozatot tett a székelyek részéről, akiknek képviselője. A tervezet ellen a magyar kisebbségiek részéről Sándor József (háromszékmegyei) képviselő beszélt, aki a közigazgatást hibáztatta és autonomiát kért. A kamara az elnök javaslata alapján a házszabályok szerint egy pár leginkább zavargó ellenzéki képviselőt a fegyelmi bizottság elé utalt. (Március 19.) A parasztpárt és a nemzeti párt vasárnap a Dacia nagytermében gyülést tartott, amelyen meg lehetett figyelni a parasztelemek hiányát. A gyülés általában néptelen volt és utána egy pár jelenlevő megkisérelte, hogy az utcán rendetlenséget provokáljon. Miután a rendőrség közbelépett, a tüntetők már a Dacia kijáratánál szétszóródtak és délután 2 órakor a rend helyreállott. Az ellenzék hétfő délre ujabb tüntetést kisérelt meg. A kamara ülésén Maniu és Vajda képviselők magyarázatokat kértek a kormánytól az utcai tüntetések megvilágitásáért. A miniszterelnök energikus válaszban, a kamara lelkes tapsai közepette mutatta ki, hogy a kormánynak kötelessége a rendet fenntartani és az állam helyzetéért felelős és ezért kész elnyomni minden oly kisérletet, amely rendetlenséget és anarchiát készit elő. Az alkotmánytervezet vitájának folytatása alatt a tervezet ellen beszéltek Lázár Aurél (nemzeti párti) és Róth és Brandsch (szász kisebbségi.) Jorga nagyon objektiv beszédben fejtette ki álláspontját a tervezetről. Chirculescu előadó beszéde után a kamara kétszázhuszonöt szótöbbséggel négy ellenében általánosságban elfogadta az alkotmánytervezetet. A szavazás alatt a nemzeti és parasztpárti ellenzék zajjal és közbeszólásokkal akarta megakadályozni a tervezetnek megszavazását, de látván ezen magatartásának hiu voltát, elhagyta az ülést. A szavazás eredményének kihirdetése után a miniszterelnök megköszönte a képviselőknek a kormánynak adott támogatást. Ramutatott a pillanat történelmi jelentőségére, amidőn a modern és egyesült Románia épületének alapkövét helyezték le. Hangsulyozta, hogy Románia önmagának tartozik és nem a nemzetközi szerződéseknek is hivatása az, hogy mint egy hatalmas állam a Duna torkolatánál az európai civilizáció őre legyen és határain belül állampolgárai vallási és nemzeti különbség nélkül a törvény előtt egyenlőek legyenek azzal a feltétellel, hogy az állampolgárok az ország lojális hivei legyenek és ne várjanak helyeslést vagy helytelenitést az ország határain tulról. A miniszterelnök beszédét az egész kamara hosszas és ismételt ünnepléssel és véget nem érő ovációval fogadta.

Reményekkel, emlékekkel elhagyatva

(Látogatás Lujza királyi hercegnőnél.)

(Az *Arádi Közlöny* bécsi tudósitójától.) Stilszerübben nem lakhatnék királyi hercegnő, aki fejedelmi rang igazi koronáját cserélte fel egykor a szerelem tövis-koronájával: a hietzingi Park-Hotelben, szemben a gázdátlanná lett schönbrunni kastélynak éppen azzal a szárnyával, ahová vendéglőt és American bart rendeztek be s a szállodának épen abban a trakusában, amely a mult hetekben leégett, két szerény kis szállodai szobában él *Lujza* belga királyi hercegnő, *Fülöp* szász-kóburg-góthai herceg özvegye. Királyi emigráns, elrontott élete és reménytelen végzete elől számüzi magát a hietzingi csendbe, hogy a sóhajtásait még jobban hallhassa. *Lipót belga* király leánya, a palatinus unokája, *Rudolf* trónörökös sógornője, a mérhetetlen Kóburg-vagyon egyetlen jogos örököse és ki tudná még felsorolni, hogy mi minden, vagy mi minden nem, szász-kóburg-góthai hercegasszony, belga királyi hercegnő, — szegény özvegy asszony. Csak emlékei vannak, dus és kinzó és egyre szaporodó emlékei és reményei, amelyek egyre fogynak és egyre halványabbak lesznek. A reményeivel és emlékeivel él a szegény szállodai szobában, a melynek a számláját — királyok udvariassága, szállodai portások kötelessége a pontosság — szombatonként feltétlenül prezentálják.

— Die Prinzessin?

— Zimmer 43.

A lift a tüzvész óta nem jár. A deszkákkal befedett utolsó emelet és az improvizált tetőzet különben már minden emléke a nagy tüznek. És a lift, amelynek a szerkezete a padláson elégett; egyébként ugy ahogy rendbehozták Bécsnek ezt az egyik legkedvesebb hoteljét. A lakói megfogytak; a hercegnő, aki az összeomlás után került ide, hiven kitart tovább. A tüzvész éjszakáján — mi ez a kis riadalom életének annyi alarmjához képest — menekülnie kellett; a hotel szomszédságában, a háziorvosa lakásán várta meg a másnapot, amig a tüzoltók munkája véget ért. Hogy a ház leégjen fölötte, nyilván meg se lepte a hercegnőt, akinek diadémok égtek le a homlokáról, anélkül, hogy megperzselték volna.

Lujza hercegnő két kis szobája, mondjuk szebben, lakosztálya előtt egy kopasz, elegáns idősebb ur fogad, jó ismerős, még mindig a régi, megjelenésben, fellépésben, modorban változatlan előkelőségel: *Mattassich-Keglevich* Géza gróf. Nem lepődik meg a jövetelemen; nem vagyok ritka vendég s a jövetelemet azon a napon, a mikor a budapesti udvarnagyi biróság előtt a hercegnőnek egy élet bevágó pörét tárgyalják, nem tartja rendkivülinek, inkább magától értetődőnek találja. Megköszöni az érdeklődést a hercegnő nevében s sietve jelenti annak az egyetlen nőnek, akire a hercegnő egész udvartartása lefogyatkozott: és előre bevezet Lujza hercegnő „szalonjába", a nagy szobába. Ebédlő és háló és szalón és fogadóterem, minden ez a kétablakos, kétágyas hotelszoba; egy papagáj is van a sarokban, a falon, mint szegény házakban a vidéken, ráma nélkül, rajszöggel felszegezve rengeteg fotográfia, szebb idők emlékei. Királyok és hercegek képei a falakon, királyi emlékek a szegénység hamisitatlan és nem is leplezett, de nem is leplezhető atmoszférájában. A kimondott szavak dinamikája teszi, hogy még ebben a környezetben is udvarképesen hat, amint jelentik:

— Ihre königliche Hoheit!

Ő királyi fensége, Lujza hercegnő még ma is, hatvannégyéves korában, hófehéren, annyi szenvedéstől és nélkülözéstől zuzva, de meg nem törve, a régi; királynői jelenség. Egyéb hijján, a gyönyörü ősz hajkorona a fején, dus fehér frizurája a disze; egészen feketébe öltözve és hófehér hajával ez a daliás termetü, férfias mozgásu, nagy asszony, impozáns matróna; finom arcéle, szellemes mosolya, finom arcbőre, egész megjelenése, mozdulatai, a szemei, a kezei, nemcsak hervadó emlékei, vagy késői emlékeztetői hajdani klasszikus szépségének, hanem élő és eleven, még mindig friss és mindig hatásos nyomai.

Lujza hercegnővel hosszasan, szinte órákig elbeszélgettem, először az udvarnagyi biróságnál tárgyalt peréről. Elkeseredetten, de szinte fatalisztikus belenyugvással beszél arról, hogy nélkülöznie kell és a legprimitivebb gondokkal kinosan küzködnie, mert se Belgiumban, se Magyarországon nem tud az őt jogosan megillető vagyonhoz jutni. Aranykoronákban is kiszámithatatlan milliókra rug az összeg, ami a hercegnőt Eugenia császárnő, Lipót belga király után Belgiumban vagy a férje után Magyarországon megilletné. A legnagyobb baja, hogy anyagi eszközök hijján helyhez van kötve és se Brüsszelben, se Budapesten nem tudja személyesen forszirozni az igazságának és a jogainak az érvényesülését.

— Legelkeseritőbb számomra — mondotta többek között Lujza hercegnő — ami a magyarországi hitbizományokkal történik. Az én válásom története ismeretes. Hét évig elmegyógyintézetben tartottak, a válást annak ellenére, hogy én és a férjem is magyar állampolgárok voltunk, a góthai fejedelemség házi törvényei alapján mondták ki, tehát érvénytelen. A Koháry-féle hitbizomány csak engem illethet. Ugron belügyminisztersége alatt aktaszerüen eldöntötték, hogy én magyar állampolgár vagyok. Nekem ma is magyar utlevelem van s más állampolgárságom nincs is és nem is kérem. A Koháry-hitbizomány statutumai alapján nekem minimum egy kastély jár és évi huszezer arany forint járadék és ez csak engem illethet, mert Kóburg-Koháry csak én vagyok, a többi örökös nem az. Felháborit és elkeserit, hogy a tárgyaláson az ellenfél képviselője jogi argumentumok helyett még sértegetni merészelt; hogy én méltatlan vagyok az örökségre . . .

Könyekkel telik meg a szeme:

— Méltatlan? Miért? Mit tettem? Olyan nagy bün szenvedni. Hát ez az egész bünöm, a mit életemben elkövettem. Fény és pompa és gazdagság helyett — szenvedtem és nélkülöztem . . .

Biztosan hisz abban, hogyha el is huzódik az ügye s hogyha a tárgyalást most el is napolták, a magyar udvarnagyi biróság, ha egyéb alapon nem, a magyar királyi belügyminiszter döntése alapján, amely az ő magyar állampolgárságát már öt évvel ezelőtt, szóval férje halála előtt megállapitotta, igazat fog neki adni. És hisz abban, hogyha nem is jut egész vagyonához, enyhülni fognak a gondjai és nélkülözései. Hálával beszél *Visontai* Somáról, a kitünő jogászról, aki évtizedeken át világraszóló ügyvédi zsenialitással képviselte az ügyeit és *Várkonyi* Oszkárról, a ki most képviseli.

Elmondotta még, hogy utasitást fog adni, hogy a tárgyaláson elhangzott kijelentéseiért elégtételt szerezzen a biróság előtt. Nagy visszavonultságában, élete és küzködése csendjében ez a sérelem még erősebben hangzik és nyugtalanitja, aminthogy nincs más probléma, ami érdekelné, mint pörének komplikált és nehéz problémája.

— **Székrekedés** A budapesti nőorvosi klinika bizonyitványa tanusitja, hogy a **FERENC JÓZSEF** keserüviz gyorsan, biztosan és fájdalom nélkül hat.

HIREK.

Helyreállt a nyugalom a budapesti egyetemeken.

Budapestről táviratozzák: Gróf *Klebelsberg* Kuno közoktatásügyi miniszter tegnap fogadta az egyetemi ifjuság vezetőit, akik kérték hogy kövessen el mindent a vizsgálat sürgős és igazságos lefolytatása érdekében, mert a nyugalom az egyetemeken csak igy állhat helyre. A miniszter válaszában rámutatott arra, hogy az egyetemi ifjuság izgalma annyira hátráltatja a tanulás és a tanitás normális menetét. A rektor akkori átiratát áttette a belügyminiszterhez azzal, hogy az ügy vizsgálatának energikus lefolytatását kérte. Kérte a megjelenteket, hogy csillapitsák le az ifjuságot és hangoztatta, hogy nem akarja, hogy az ifjuságot mindig támogató mostani kormány és az ifjuság között ellentétek merüljenek fel. Ezután a kultuszminiszter fogadta *Bársonyt*, a Pázmány-egyetem rektorát, az Erzsébet tudományegyetem, az állatorvosi főiskola rektorát és a müegyetem protektorát. Bársony kijelentette, hogy az ifjuság izgalma már lecsendesedett és a jövőben előreláthatólag nem fognak előfordulni ilyen incidensek, mint a mostani tüntetések és annak következményei voltak. Az egyetemeken különben ma megkezdődtek az előadások. *Bethlen* miniszterelnöknek a tegnapi felszólalása a legnagyobb megnyugvást keltette.

— **Az egészségügyi felügyelőség az Acsev. palotában.** Megirta az Aradi Közlöny, hogy az egészségügyi felügyelőség közel hatvan tisztviselővel megkezdte müködését a szabadkőmüves páholy földszinti helyiségeiben. Ez a helyiség azonban nem felelt meg a felügyelőségnek és ezért a lakbérleti bizottság legutolsó ülésén az Acsev.-palotában utalt ki ötszobás helyiséget a felügyelőség részére. Demian Aurel dr. egészségügyi felügyelő intézkedésére a felügyelőség csütörtökön már átköltözik uj helyiségébe, a szabadkőmüves páholy földszinti helyiségében pedig a poliklinika tüdőbeteg osztálya nyer elhelyezést, melynek főorvosa Curtutiu Valéria dr. lesz.

— **Nyugalomba vonuló városi tisztviselők.** A városi nyugdij-bizottság dr. Angel István polgármester elnöklésével ma délelőtt ülést tartott. A bizottság foglalkozott több városi tisztviselő nyugdijazás iránti kérelmével és javaslatot tett a tanácsnak Kilényi János volt főszámvevő, Szuchy Károly irattáros, Joó Béla árvaszéki ülnök, Odry Zoltán iktató és Dulovics Béla városi adóhivatalnok nyugdijazása iránt.

— **Eljegyzés.** Leopold Aranka és Schlinger Andor (Arad) jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

— **Külön illeték peres eljárásoknál.** Az aradi törvényszékhez ma érkezett meg az igazságügyminiszter legujabb rendelete, amely szerint a peres eljárások meginditása iránti beadványokon a bélyegilletéken kivül 50—50 lei illetéket kell leróni. Az illeték magasságát a peres eljárás tárgyát képező összeg határozza meg.

— **Kassay Pál** állatorvos hazaérkezvén, rendelését megkezdte naponként d. u. 2—3 Strada Pascarilor 3. (Thököly Imre-u. 3.) alatti lakásán

Róna Dezső amerikai turnéja

(Az aradi szinház igazgatója szeptemberben Newyorkba megy. — Péchy Erzsi és Galetta az amerikai turné erősségei.)

Egy cluji (kolozsvári) lap tegnapi számában feltünést keltő cikk jelent meg arról a háboruról, a mely állitólag *Róna* Dezső aradi szinigazgató és *Szabó* Pál temesvári szinigazgató között folyik a temesvári szinházi koncesszió elnyerése ügyében. Ugyanebben a cikkben az a feltünő, hogy Róna Dezsőnek egy amerikai szinházi turnéjáról szóló kissé fantasztikus nak látszó hiradás is van. Az *Aradi Közlöny* munkatársa ma délután mindkét ügyre vonatkozóan meginterjuvolta Rónát, aki az alábbi nyilatkozatot adta:

— Birtokomban van mai dátummal Emil *Isacnak*, a színészeti felügyelőnek, Jon *Mihulescunak*, a szépmüvészeti miniszter helyettesének és dr. *Janovics* Jenőnek egy-egy sürgönye, amelyek egybehangzóan odatendálnak, hogy Temesvárra az aradi szintársulat nak március tizenötödikétől kezdve bármikor kétségbevonhatatlan joga van bevonulni. A helyzet ezzel az üggyel kapcsolatban az, hogy Szabó Pál a jelenlegi temesvári igazgató kizárólag az én jóindulatomból és a velem való barátságos megállapodás alapján játszik addig, amig nekem és a temesvári helyhatóságoknak ugy tetszik. Ha májusban vagy juniusban eszembe fog jutni, hogy koncessziómnak érvényt szerezzek, akkor odaát más szintársulat nem játszhatik.

— Ami az amerikai turnét illeti, erről még korai beszélni. Tény, hogy készülök Amerikába. Tény, hogy folynak szervezkedések és előkészületek egy szeptemberben meginduló amerikai turnéra, amelyet én vezetnék s amely nagyrészt elsőrangu pesti müvészekből állana. Tiz-tizenöt tagra kontemplálom ezt a kis társulatot, élén *Péchy* Erzsivel és *Galettával*. Senkinek sem lehet kifogása az ellen, hogy néhány magyar szinésznek külföldi boldogulást és külföldi valutát teremtek. Ez a vállalkozás nem függ össze az én aradi szini szezonommal, amely *Szendrey* Mihály vezetése mellett, aki helyettesitene engem, tovább is rendesen folyna. Ha Róna Dezsőt az operaénekest a budapesti Városi Szinház meghivná vendégszereplésre, ez nem érintené Róna Dezsőnek, az aradi szinház igazgatójának itteni helyzetét. Ugyanez vonatkozik az amerikai turnémra is, amelyről ujra hangsulyozom, egyelőre még korai beszélni.

— **Venizelosz és a török ellenjavaslatok.** Londonból jelentik: A török ellenjavaslatok megvizsgálására meghivott és megérkezett szakértők között nagy meglepetésre Venizelosz is résztvesz, aki azonban csak tanácsadás és nem a szavazás jogával van felruházva.

— **Uj választások Olaszországban.** Rómából jelentik: A Giornale d'Italia szerint az uj választások novemberben, a fascisták győzelmének évfordulóján lesznek.

— **Kossuth Lajos halálának évfordulója.** Budapestről táviratozzák: Kossuth Lajos halálának huszonkilencedik évfordulója alkalmából ma az evangelikus templomban gyászistentisztelet volt és a 48-as Kossuth-párt a kerepesi ui temetőben levő Kossuth-mauzoleumot megkoszoruzta.

— **Irredentista vád Janovits Jenő dr. ellen.** Clujról (Kolozsvárról) jelentik: Dr. Csillag István, a Transylvania filmvállalat igazgatója néhány nap előtt feljelentést tett Janovits Jenő dr. cluji szinigazgató ellen kémkedés és irredentizmus cimén. A sziguranca meginditotta a vizsgálatot, mely azonban minden tekintetben rehabilitálta a megvádolt szinigazgatót. Kiderült, hogy a feljelentés bosszu müve volt. A Transylvaniának Janovits a tulajdonosa, aki dr. Csillagot különböző szabálytalanságok és sikkasztások miatt elbocsájtotta állásából. Csillag erre a szigurancához fordult és megtette feljelentését.

— **Gyermek fekvő- és sportkocsik** nagy választékban Hegedüs cégnél.

— **Felgyujtották a wiesenbadeni szinházat.** Berlinből táviratozzák: A wisenbadeni szinházban tegnap pusztitott tüzvésszel kapcsolatban a vizsgálat megindult, amely máris ugy látszik, hogy azt fogja kideriteni, hogy a szinház gyujtogatás áldozata lett. A tüz kitörése előtt robbanást hallottak és az épület négy helyen egyszerre kigyulladt

— **Az adóblokkok.** Az aradi pénzügyigazgatóság luxus- és forgalmi adó osztálya felhivja a vendéglősök, az étterem- és a kávéháztulajdonosok, a korcsmárosok és azoknak a kereskedőknek a figyelmét, akiknek luxusadóblokjuk van, hogy blokkjaikat március harmincegyedikével le kell zárni és azokat illetékes perceptiáiknál (adókerületeiknél) be kell szolgáltatni. A blokkokat le kell zárni, akármilyen számnál is tartanak akkor, amikor a pénzügyi év befejeződik, vagyis március 31-én. Március 31-én kell az uj blokkokat is hitelesittetni ugyanott, ahol a luxus- vagy forgalmi adóját az illető befizette, mert április elsejével, az uj pénzügyi év kezdetével mindenkinek uj blokkot kell kezdenie.

— **Magyarországon nem szabadul nak fel a lakások.** Budapestről táviratozzák: Vass József népjóléti miniszter nyilatkozott, hogy ezidén sem fogják a lakásokat és az üzleteket felszabaditani, tehát szabad forgalom tárgyaivá tenni. Csütörtökön délelőtt a kereskedők zárva tartják üzleteiket, amig tiltakozó gyülésük tart. Válaszképen a háztulajdonosok meg a kapukat akarták ebben az időben zárva tartani, de ettől a tervüktől elállottak.

— **A volt monarchia háboru előtti adósságai.** Bécsből táviratozzák: Tegnap kezdődött meg az utódállamok tanácskozása a háboruelőtti osztrák-magyar államadósságokra vonatkozóan.

— **Munkanélküliek és rendőrök harca.** Stettinből jelentik: A munkanélküliek és a rendőrség között ma egy tüntetés során összeütközés keletkezett. A munkanélküliek el akarták fogni a polgármestert, aki ellenük irányuló éles kifakadást tett. A rendőrség szétoszlatta a tömeget és ennek dacára a tömeg ujból összegyülekezett. A tömeg fenyegető magatartása miatt most már a rendőrök kardot rántottak és igy oszlatták szét a tüntetőket most már másodszor. Egy nőt egy rendőrlé elgázolt. A nőt sulyos sérüléseivel kórházba szállitották.

— **Kastély Zitának.** A londoni Morning Post jelenti, hogy Lequetitio és Guipuscos lakosai Zita exkirálynénak egy 550.000 pezetáért vásárolt kastélyt ajánlottak fel. A vételárat aláirás utján gyüjtötték össze, amelyben résztvettek a spanyol királyon kivül a spanyol főnemesség tagjai is.

— **Merénylet egy templom ellen.** Brádról jelentik: Ma reggel a brádi zsidótemplom több ablakát betörve találták. A templom gondozói azonnal jelentést tettek a csendőrségen, amely erélyes nyomozást inditott a templommerénylők kézrekeritésére. A község zsidó polgárai között a nyugalom teljes. A templom ablakainak betörését nem számitják antiszemita jellegü tüntetésnek, csupán éretlen diákok meggondolatlan csinytevésének minősitik az esetet.

— **Hir egy aradi biró áthelyezéséről.** Az Universul ma Aradra érkezett száma közli, hogy Éles Simon járásbirót Baia de Cris (Körösbánya) helyezték át és utódjául Muntean János turnuseverini járásbirót nevezték ki Aradra. Erről az intézkedésről a hivatalos értesités még nem érkezett meg Aradra.

— **Az Odry—Sebestyén-ügy tárgyalása.** Odry Zoltán városi tisztviselő és Sebestyén Jenő aradi szinész között, mint ismeretes, szóváltásból kifolyólag véres összetüzés támadt, amelynek során Odry Zoltán nyolc napon tul gyógyuló sérüléseket szenvedett. Sebestyén Jenő ellen sulyos testisértés cimén eljárás indult meg. Zich József járásbiró, akihez az ügy tárgyalásra került, április 21-re tüzte ki a tárgyalás napját.

— **Kényszer-egyezség.** Lőcs Rudolf aradi kereskedő kényszeregyezség iránt kérvényt nyujtott be az aradi törvényszékhez. Popoviciu Sever dr. táblabiró, az aradi törvényszék cég birája Lichtfuss István dr. és Bauer Félix dr. ügyvédeket nevezte ki vagyongondnokul. A hitelezőknek április 10-ig kell igényeiket bejelenteni. Tárgyalásra május 2. a kitüzött határnap.

— **A német szükségköltségvetés.** Berlinből táviratozzák: A birodalmi gyülés ma elfogadta a szükségköltségvetést, amelynek összhiánya több mint 7 billió.

— **Amiről a fáma suttog.** Chisineui (kisjenői) tudósitónk jelenti: Tegnapra volt kitüzve Codrean Demeter siklósi gazda holttestének exhumálása. A jómódu gazda mintegy 5 hónappal ezelőtt hunyt el hirtelen. Annakidején a haláleset okául szivszélhüdést állapitott meg a halottkémi vizsgálat. Nem sokkal a temetés után a gazda rokonsága közelében suttogás indult meg, hogy Codrean Demeter nem természetes halállal mult ki, sőt hátramaradt özvegyét is vádolta a fáma. Az özvegy viszont ugy látja, hogy hajsza indult meg ellene és ki akarják forgatni a vagyonból. Tegnapra tüzték ki a holttest exhumálását a halál okának megállapitása céljából, de a hatósági személyek akadályoztatása miatt az a jövő hétre elmaradt.

— **Passziv ellenállás az osztrák postán.** Bécsből táviratozzák: A posta-, távíró- és telefonalkalmazottak passziv ellenállása tovább tart Ausztriában. A kancellár kijelentette az alkalmazottak küldöttségének, hogy az ujjáépitési programm alapján nem teljesitheti az alkalmazottak kivánságát.

— **Százötvenmillió a tisztviselők fizetésjavitására.** Bucurestiből jelentik: Bratianu Vintilla pénzügyminiszter tegnap végleg elkészitette költségvetési törvényjavaslatát, a melynek végösszege 15 milliárdot tesz ki. A költségvetés a hátralevő kilenc hónapra szól, január 1-én uj költségvetési év kezdődik. A tisztviselők helyzetének javitására drágasági segély cimén 150 millió leit vettek fel a költségvetésbe. A pénzügyminiszter a költségvetést csütörtökön terjeszti a kamara elé.

— **Betörők egy nagylaki kereskedőnél.** Nadlacról (Nagylakról) jelentik: Tegnap éjjel betörtek Vanyik György rövidárukereskedő lakására, ahonnan aranyórát és több kisebb tárgyat elvittek. A betörők kézrekeritésére nagy apparátussal inditották meg a nyomozást, amely az eddigi jelek szerint rövidesen eredményre fog vezetni.

— **Munkásvezér inditványa a kapitalista rendszer ellen.** Londonból jelentik: Az alsóház mai ülésén Snowden, a munkáspárt tagja a kapitalista rendszer fokozatos eltörlésére tett inditványt. Az inditványt a konzervativ lapok nagy megütközéssel fogadták és megállapitották, hogy erősnek érezheti magát az a párt, amely ilyen támadást mer megkockáztatni.

— **„Olla" gummi a legtökéletesebb.**

— **Négy ebmarás.** A mai napon négy kutyamarási esetet jelentettek a városi orvosi hivatalnak. Darlea György, Szilágyi Dániel, Karácsonyi József és Koller Erzsébet lettek áldozatai a kóborkutyáknak, melyeket sikerült elfogni. A kutyákat megfigyelés alá vették és amennyiben veszett állatoknak bizonyulnak, mind a négy sérültet gyógykezelés végett a cluji (kolozsvári) Pasteur-intézetbe szállitják.

Itt a tavasz.

(Mégis van uj a nap alatt.)

Ősi tradicióihoz hiven ma megjött a tavasz Aradra is. Az illendőség kedvéért, az öreg napkorong teljes egészében megmutatta magát és már kora reggel sütni kezdett, ellentétben az aradi pékekkel, akik három nap óta nem sütnek a reggeli kávénkhoz vizes zsemlét. Természetesen a pékeknek ez a tette, amely a nem sütésben nyilvánul meg, nagyon boszantotta a szorgalmasan sütő napot. Egészen elpirult dühében, amikor bepillantott a pékboltokba és nem látott vizes zsemlét. De más egyéb dolog is felboszantotta, amikor végig tekintet az aradi korzón. Látta, hogy dacára a legnagyobb erőlködésének, az alattomos északi szél miatt nem volt képes levétetni a korzózókról a felső kabátot. Igen kellemetlenül érintette az is, amit a kirakatokban látott. — Visszaemlékezett, hogy tavaly a tavasz első napján minden sokkal olcsóbb volt. Olcsóbb volt a felöltő, a cipő, a ruha, csak talán a pénz nem volt olcsóbb. Igen kellemetlenül érintette a sok összerepedezett épület. Ahhoz hozzá volt szokva, hogy a háboru óta minden megváltozott. De a háboru már régen elmult és most béke van . . Bódék a főtéren, szükséglakások az óvártéren és még ma is a gőzvasut közlekedik Aradon.

Beszélt még sok mindenről: gázkutakról, posztógyárról, épitkezésről. De ezekből semmi sem valósult meg. Az öreg nap már nem volt dühös, hanem elkeseredett. Szinte elsápadt, amikor látta, hogy az ibolyákat nem fiatal leányok árusitják, mint azelőtt, hanem öreg cigányasszonyok. És milyen szerénytelenül. Minden sétálót megszólitanak és csábitani akarják ibolya vásárlásra. Mi lett a szerény ibolyából . . . A nap könyezni kezdett és egy sötét felhőrongyba törülte meg a szemét.

— Hallatlan — mondották a járókelők — már megint beborult.

(solt.)

Amerika nem hajlandó közvetiteni.

(Uj jóvátételi tervezet. — A berlini angol nagykövet utazása.)

Washingtonból jelentik: Illetékes helyen kijelentették, hogy az amerikai kormány nem vállalja a német javaslatoknak a szövetségesekhez való juttatását, mert azon az állásponton van, hogy a német kormány javaslataival közvetlenül forduljon a megszállásban érdekelt hatalmakhoz. Az Echo de Paris ugy értesül Berlinből, hogy a német nagyiparosok husvét után uj jóvátételi tervezetet vitatnak meg, amelynek az a célja, hogy a német és a francia nagyipar között érdekközösséget létesitsen. *D'Abernon* berlini angol nagykövet londoni utazását az angol lapok jelentősnek tartják. A Daily Cronicle olyannak ismeri D'Abernont, akinek a Németország helyzetéről való referálása alkalmas lesz arra, hogy *Bonar* Law miniszterelnök külpolitikájának, továbbvitelét befolyásolja.

Berlinből táviratozzák: *Cuno* kancellár ma a felsőszilézia népszavazás két éves évfordulója alkalmából fogadta Felsőszilézia küldöttségét, melynek kijelentette, hogy a Rajna és a Ruhrmenti védelmi harc csak akkor sikeres, ha azt a birodalom valamennyi része változatlanul állja.

Londonból jelentik: A sajtó idegességgel fogadja Róbert *Cecilnek* azt a tervét, hogy Franciaország és Németország között egy területsávot demilitarizáltak a népszövetségi csendőrség igazgatása alatt, mert ebbe az akcióba az egész népszövetség belepusztulhat. Másrészt a lapok megállapitják, hogy a helyzet abba az irányba fejlődik, hogy a népszövetségnek a rajnai kérdés megoldásában fontos szerep jusson.

Párisból jelentik: A kormány a brüsszeli konferencia eredménye alapján tájékozást szerzett a szövetségesek állásfoglalásáról és ennek következtében már nem olyan megközelithetetlen, mint amilyennek a jelentések mutatják.

Borzalmas öngyilkosság.

(Aradi munkás a közuti vasut mozdonya alatt.)

Ma délelőtt *Riskán* János 39 éves munkás olyan borzalmas módon vetett véget életének, a melyhez hasonló az öngyilkosságok statisztikájában ritkán fordult elő. Riskán János ma reggel az állomásnál megvárta az aradi közuti vasutat és amikor a végállomáshoz érkezett, megállás előtt már a lassu menetben haladó mozdony elé vetette magát. A mozdonyvezető minden erejével fékezni kezdett és sikerült is alig másfél méternyi távolságra a vonatot megállitani, azonban ez a másfél méter elég volt arra, hogy az öngyilkosságra szánt embert a lassan haladó mozdony maga alá gyürje. *A szerencsétlen ember fejét a mozdony kereke teljesen elválasztotta törzsétől.* Jajkiáltás nélkül lehelte ki lelkét Riskán János. Csakhamar nagy tömeg gyült össze a szerencsétlenség szinhelyén és az emelő rudakkal felemelt mozdony alól kiszedték az öngyilkos ember összeroncsolt holttestét.

Riskán J.-t tragikus sorsa kergette a halálba. Becsületes és dolgozott az Astra-gyárban. Az elmult évben meghalt fiatal felesége, akit Riskán János szenvedélyesen szeretett. Felesége halála után buskomorrá vált, sokáig nem dolgozhatott a gyárban, mert a nagy bánat annyira megviselte idegeit, hogy képtelen volt munkát vállalni. Több izben követett el már öngyilkossági kisérletet. Családjának sikerült állandóan szemmel tartani és kicsavarni a kezéből az élesre fent konyhakést, vagy levágni a kötélről, amelyen már majdnem az utolsót vonaglotta. Ma reggel, egy észrevétlen pillanatban elszökött hazulról. Hozzátartozói azonnal észrevették a szökést és utána siettek. Gondolták, hogy az állomás felé megy, mert az utóbbi időben gyakran emlegette, hogy a vonattal fogja halálra gázoltatni magát. Az állomás közelében észrevették hozzátartozói, feléje siettek, Riskán János meglátta a végállomás felé közeledő közuti vasutat és elébe vetette magát. Ennek a borzalmas látványnak szemtanui voltak a hozzátartozói is. A tragikus sorsu munkás holttestét az alsó temető halottas házába szállitották.

Irodalom, müvészet

Rózsa Lajos családja nyomorog

(Mese a müvész dollár-vagyonáról.)

Budapestről táviratozzák: A néhány héttel ezelőtt Newyorkban elhunyt világhirü magyar énekes *Rózsa* S. Lajos feleségét és gyermekeit a legnagyobb szükségben hagyta hátra. Minden olyan hir, amely Rózsa vagyonáról szólt, valótlannak bizonyult, mert Rózsa csak éppen annyit keresett, amennyi az életfenntartáshoz szükséges volt. A newyorki Metropolitan Opera tagjai most a newyorki Hippodromban nagyszabásu hangversenyt rendeznek, amelynek a jövedelmét Rózsa özvegyének juttatják. A még ebben a hónapban megtartandó hangversenyt óriási plakátokon hirdetik már a newyorki utcákon. A koncert résztvevői a Metropolitan Opera legkiválóbb müvészei lesznek. Ez a hir nagy meglepetést keltett Budapesten, ahol mindenki meg volt róla győződve, hogy Rózsa Amerikában a határtalan lehetőségek hazájában legalább is annyi dollárt keresett, hogy a családját gondtalan jóléthe helyeztette vele. De ugylátszik, hogy Amerikában sincsenek aranyesők, amit legjobban bizonyit Rózsa hátramaradottjainak sulyos anyagi helyzete.

* **A szinház heti müsora.** Csütörtök: A bor. L. Kiss Mariska vendégfellépével. B. bérlet. Péntek: Szöktetés a Serailból. C. bérlet. Szombat: Liliom. A. bérlet. Vasárnap: délután: Aranymadár. Este: Áruló melódiák. B. bérlet.

* **A Mozart-operát** pénteken este megismétlik. A Szöktetés a Szerályból cimü opera főbb szerepeit Halmos Mici, Z. Váradi Margit, Kertész Vilmos, Rácz Imre és Faludi Károly éneklik.

* **Liliom.** Az a darab, amely tüneményes ivü körfutását Budapesttől Newyorkig Molnár Ferenc diadalmas nevével tette meg, most kerül az aradi szinház friss reprizébe. Az aradi szinház hetek óta fokozott ambicióval készül erre a Molnár-repriz re, amelyet Szántó Jenő különös gonddal rendez. Liliomot Darvas Ernő alakitja. Gergely Gizi Juliska szerepében, Tőkés Anny mint Marika, Szántó mint ficsur és Selmeczy mint Hugó járulnak hozzá ahhoz, hogy ez a repriz a bemutató frissességével hasson. A Liliom szombaton és vasárnap kerül szinre.

* **A bor** kerül szinre csütörtökön este a városi szinházban. Az előadás külön érdekessége L. Kiss Mariska vendégfellépte, aki legutóbbi szereplésével meghóditotta a közönséget. Játszanak még Gárdonyi Géza kitünő darabjában Kálmán Sári, Jávor, Inke és Darvas.

TUNGSRAM
A legjobb villanykörte! Mindenütt kapható!
13811

Megérkeztek! Legujabb kabát kosztüm ujdonságok állandó nagy raktár, valódi angol férfi szövetekben, keztyü, harisnya, szőnyeg, csipkefüggöny nagy választékban **Orient divatáruház** Bulev. Reg. Maria No. 18. (Salacz-utca sarok). 1512

* **Bibliai Élőképek** március 26. és 27-iki előadására jegyek elővételben Scherhag cégnél kaphatók.

* **Nagy Géza fényképész müterme** állandóan d. e. 9-től d. u. 6 óráig (vasárnap és ünnepnapokon is) a közönség rendelkezésére áll. Müterem: Arad, Bul. Reg. Maria (v. Andrássy-ut) 22. sz.. földszint, megyeházzal szemben.

* **Rosé** vonósnégyes hangversenye március 29-én. Jegyek Blochnál.

* **Szegő Lili elmegy Temesvárról.** Az aradi közönségnek több éven át dédelgetett szubrettje volt Szegő Lili, aki az idei szinházi évadban a timisoarai (temesvári) szintársulat tagja és aki, — mint Temesvárról jelentik — megválni készül a temesvári szinház kötelékéből. A tehetséges fiatal müvésznőt a Bajadér mai napi előadásán partnere megsértette és emiatt rögtön elhatározta, hogy felbontja szerződését. Szegő Lilinek már eddig is több erdélyi szinigazgató igen előnyös feltételek mellett szerződést ajánlott fel s igy távozása biztosra vehető.

Mozi.

* **Csütörtökön kerül utoljára előadásra az Urániában az** Egymillió dollár cimü szenzációs fantasztikus film; érdekes, izgalmas történet, a mely erősen foglalkoztatja a néző figyelmét és fantáziáját. A bankárleány egymillió dolláros hozományára szemet vet egy elszánt banda, amelynek egyik tagja be is férkőzik Elga, a milliomos leány kegyeibe. A szerelmi vallomások során sikerül is neki a milliót kezébe kaparitani, de csakhamar hurokra kerül a banda, s vele a hozomány is. Kiderül, hogy a fiatalember az egész lopást csak arra használta fel, hogy a rendőrség kezére juttassa a bandát. Az álrablót, akiről megállapitják, hogy senki más, mint Hans Heinz, a kiváló iró, most már boldogan öleli karjaiba Helga, a szerelmes milliomosleány, aki szivesen megbocsát szerelmesének s most már együttesen keresik a boldogság utját. A nagyszerü film, amelynek változatosan érdekes meséje az érdekfeszitő jelenetek egész sorát adja, még csak csütörtökön látható az Urániában.

* **Dr. Mabuse és a nők a cime** a hatalmas, szenzációsan nagyszerü film második részének, amely csütörtökön kerül bemutatóra az Apolló ban. A harc teljes erővel folyik Mabuse és az őt üldöző Wenk ügyész között. Mabuse meggyilkoltatja Hullt, a milliomost s büvkörébe vonja Thold grófnőt, akibe nemcsak ő, de Wenk is szerelmes. Mabuse a grófnővel egy szeanszon találkozik s ott teljesen rabjává lesz a szép asszonynak, ezalatt Wenk a rendőrséget értesiti; de Mabuse elmenekül s csak Carossa táncosnő, Mabuse cinkostársa kerül kézre. Wenk Thold grófnőt próbálja felhasználni arra, hogy Carossát vallomásra birja, de hasztalan, mert a táncosnő végtelenül szerelmes Mabuseba, aki nem sokat törődik vele, hanem a grófnőt akarja birni mindenáron. Megjelenik a grófék estélyén s a grófot hamis játékra szuggerálja, a nagy zürzavarban pedig a grófnőt magával viszi és eltünik. A nagyszerü második rész négy napon marad az Apolló müsorán.

Közgazdaság.

A magyar korona.

Tizenhárom volt ma a magyar korona jegyzése Zürichben. A bécsi korona 1921. végén állott ezen az árfolyamon, a német márka mult év októberében. De az osztrák korona mult év augusztusa óta áll stabilan mai árfolyamán és a márka is stabilizálódni látszik. A magyar korona, amely hónapokig 0.22 körül állott, — a mult évben csak kétszer bukott 0.17.50-re (VIII. 2-án és IX. 14-én). Néha történt kisebb kilengésektől eltekintve elég sokáig megtartotta stabilitását a magyar korona és csak néhány napja vett egyenesen lefelé haladó irányzatot. A magyar korona utját kiszámitani nem lehet. A zuhanás okát valószinüleg belpolitikai okok befolyásolják, amit a spekuláció is alaposan kihasznál. Aradon már 23 koronát lehet kapni egy leiért.

A francia frank és a cseh szokol erősebben emelkedett az utóbbi napokban. A lei jegyzésében nincsen ingadozás.

Aradi valutaárak. (Március 21.) Francia frank 13.70, dollár 215, dinár 2.20, szokol 6.30, magyar korona 0.06, osztrák korona .00032, svájci frank 40.50, angol font 1015, lira 10.70, márka 0.0150. *Kifizetések:* Páris 13.70, Bécs 328, Berlin 0.0110, Prága 6.45, Budapest belföldi 23, külföldi 18, London 1015, Zürich 40.40, Róma 10.70, Newyork 217, Belgrád 2.25.

Bucuresti tőzsdezárlat. (Március 21.) *Kifizetések:* Páris 13.50, Berlin 0.0110, London 1000, Newyork 210, Milano 10.20, Zürich 40.25, Bécs 0.0035, Prága 6.46, Budapest 0.07. *Valuták:* Napoleon 825, márka 0.0150, léva 1.25, török lira 1.35, angol font 1010, francia frank 13.75, svájci 40, lira 10, drachma 2.65, dinár 2.14, dollár 215, lengyel márka 0.0057, osztrák korona 0.0031, magyar korona 0.06, cseh szlovák kor. 6.10.

Zürichi nyitás. (Március 21.) Berlin 0.026250, Newyork 540.50, London 2537, Páris 35.40, Milano 26.1750, Prága 16.0250, Budapest 0.01350, Belgrád 5.55, Varsó 0.01.50, Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0075.

Zürichi zárlat. (Március 21.) Berlin 0.0260, Amsterdam 213.60, Newyork 541.50, London 2540, Páris 3585, Milano 2622, Prága 16.2150, Budapest 0.13, Belgrád 5.55, Varsó 0.0155, Bécs 0.007475, bélyegzett 0.0075.

Budapesti Devizaközpont jegyzései. (Március 21.) Napoleon 14500, Amsterdam 1546—1586, *Bucuresti 18—19*, London 18400—18800, Berlin 0.19—21, Róma 190-196, Páris 256—266, Prága 116—120, Zürich 725—750, Bécs 540—560, Belgrád 40—42, Newyork 3925—4000, Varsó 0.11—12.

13741 Radio Hirdetési Iroda 2887/a. sz.

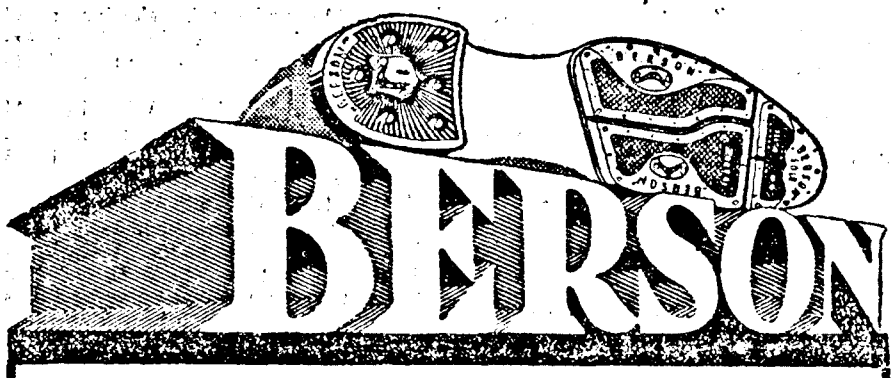

GUMMISAROK ÉS GUMMITALP
olcsóbb és tartósabb mint bőr! Legjobban óv nedvesség és hideg ellen!

Bécsi hivatalos zárlat. (Március 21.) Prága 2127, Belgrád 432, Budapest 16.50, Varsó 1.90, Milano 3480, *Bucuresti 335*, London 33600, Newyork 71650, Páris 4765, Zürich 13250, Berlin 3.48.

A spekulációs törvény. Bucurestiből jelentik: A spekulációs törvény elkészitésére kiküldött bizottság teljes ülésben tárgyalta a javaslatot. Hosszas vita után a szélsőséges rendelkezéseket elejtették. Az árellenőrzés tekintetében megoszlottak a vélemények, némelyek az összes cikkekre, mások csak az elsőrendü szükségletek áraira akarnak ellenőrzést. A bizottság elhatározta hogy a helyi hatóságok árumaximáló határozatait ne közöljék a hivatalos lapban, hanem csak falragaszokon hirdessék meg s érvényességük csak egy hónapra terjedjen. Ha fenti idő alatt az árumegállapitást nem ujitja meg a hatóság, ugy az hatálytalanná válik.

= **Árverés az aradi vámhivatalnál.** Az aradi vámhivatalnál március hó 28-án d. e. 10 órakor különböző áruk kerülnek árverésre. Az áruk jegyzéke a vámhivatal irodájának ajtajára van kifüggesztve.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzorat:
IOAN NICHIN.

Burgonyát
waggontételekben étkezés és vetőcélokra, ugyszintén **dughagymát** és **fokhagymát** szállit: 13752
Reiter Frigyes,
Timişoara, Scudier-tér 2. Telefon 8-07

Szőlőpótláshoz alkalmas
Dusgyökerü Szőlőoltvány
és
Gyökeres Riparia Portalis
kapható 13068
WINKLER JOZSEF oltványtermelőnél
Arad, Str. Consistoriului (Batthyányi-u) 11

Ismeri Ön már a
DIANA
sósborszesz
grandiozus hatását? Minden egészséges és minden beteg igazolhatja, hogy az elképzelhető legjobb siker csak 13671
Diana sósborszesz
használatával érhető el.

Használt ólom
megvételre keresteik:
Bővebbet a kiadóhivatalban.

„MISSIR"-nél cipő-ujdonságok. Női antilop 295·— Lack 350·—

Husvéti occassió PLESZ ruhaáruházában, a Szinház-épület hátsó bejáratával szemben.

Versenyruha ... ... Lei 560.—
Szövetruha ... ... Lei 650.—
Divat ruha ... ... Lei 850.—
Modell ruha ... ... Lei 1000.—
Tavaszi felöltö ... Lei 1400.—
(Kérem a cimre figyelni!)

Első aradi verseny uriszabóság. Bejárat Str. Alexandri (Salacz-u.) 1. Készit elegáns uri öltönyt tiszta gyapju szövetből mérték után Lei 2000

Apró hirdetések.

Alkalmazás.

JÓLFOZÖ szakácsnő jó bizonyitványnyal felvétetik. Cim a kiadóban. 4000

IDÖSEBB MAGANOS KOCSIS, azonkivül fiatal pincemunkás állandó alkalmazásra felvétetik. Cim a kiadóban. 13082

EGY napszámos fiu jó fizetéssel felvétetik. Strada Mărăşesti 71. 1516

KERESEK azonnal megbizható mindenes főzőnőt 3 tagu családhoz Borosné, Strada Românului (Zrinyi-utca) 5. 1509

URILEÁNY pénztárnoknőnek, vagy más bizalmi állást keres. Leveleket „Teljesen megbizható" jeligére kérek a kiadóba. 1506

GYERMEK mellé megbizható leány, vagy asszony azonnal felvétetik Strada Russu Sirianu (Aulich-utca) 8. Dunajecz. 13216

NÉGY középiskolát végzett izr. vallásu gyakornokat keres Polák szállitó cég. 13082

FÖZNI tudó jobb nőt nappali órákra keresek. Cim a kiadóhivatalban. 13083

BEJÁRÓNÓ azonnal felvétetik a Simay-gőzfürdőben. 1529

Vétel és eladás.

TAVASZI női és férfi kelmék nagy választékban legolcsóbban Strasser divatáruházában szerezhetők be. 1129

CÖPLEIN KÉPEK, giptir asztalteritő, gyönyörü tükör, régi kép, ezüst kanalak, virág váza, festmények, disztárgyak, kis alakra férfi ruhák, vadász reprodukciók, kézimunkák, réka boa, antik pohár, szobrok, falidiszek, plüsch asztalteritő stb. eladók. Str. Consisteriului 12. (Batthyány-utca 23. sz.), I. emelet, jobbra. 1000

MÚTARGYAKAT, porcellánokat, japán és kinai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyüjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

KITÜNÖ hangu fekete bécsi zongora 20 ezer leiért eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13013

MODERN, világos hálószoba 13.500 leiért eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13013

BENZINMOTOR 4 HP. üzemképes állapotban eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13013

JÉGSZEKRÉNY, 12 személyes ezüst evőkanál, előszobafal, fehérnemü faprés, pincekötél eladó. Uranus-iroda főpostával szemben. 13013

UJ, fekete tavaszi kosztüm középtermetre eladó. Strada Bariţiu (Rákóczy-utca) 25. földszint. 1515

GYERMEKKOCSI eladó Strada George Spiru (Akác-utca) 5. 1511

VALÓDI SZMIRNA 5—6 méter, Argaman 3—2¾ méter futószőnyeg, antik szalon, álló fogas, len ágyhuzatok, ebédlőszék, ajándék tárgyak eladók. „Comissio" Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. az udvarban balra. 1521

URISZOBA vadonatuj, elegáns, angol klub bőrgarnitirával eladó. „Salon Artistique" (Fischer Eliz-palota.) 13576

KITÜNÖ ÜZLETI KÖNYVEK, IRODAI CIKKEK és olcsó hangjegyek Kerpelnél. 13625

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, mütárgyakat, régi üveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghivásra kiutazunk. Szépmüvészeti Szalon, Ortutay-palota. 13573

ROZSABURGONYA jutányosan kapható Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 9., pincében, Grosz Jenőnél. 1312

ANTIK ÉS MODERN FESTMÉNYEK képgyüjtemény felosztása miatt együttesen és egyenként is eladók. Piata Imperatul Traian (Attila-tér) 1. I. em. 4. délután 5—6-ig. 1425

LUCERNA SZÉNA cca 200 métermázsa eladó Tatár Mihály, Mocrea. 1437

MEGVÉTELRE keresek 60—80—100—120 lóerös szivógáz vagy diezel motort $^{3}/_{8}$-as combinált hengert és bármilyen meghajtásu malmot 1-es számu nemzeti koptatót. Arajánlatok küldendők Lakatos Imre, Feketebátor, Biharmegye. 1487

HERECSÉPLŐGÉP Hofher és Schranz gyártmányu eladó. Lukhaup Péter Guttenbrun (Hidegkut) 80. 1498

EGY darab 50 HP. Diesel-motor és egy darab 30 HP. Bolinder-motor eladó. Üzemben látható Zimandul-Nou (Zimándujfalu) malomban. — Értekezni ugyanott. 13082

ÜRES, tiszta syrupos hordók, keményfából eladók. Strada Nicu Filipescu (Flórián-utca) 38. Barthmes-cukorkagyár. 13083

GYÖNYÖRÜ uj gyermekkocsik eladók. Ugyanott gyermekkocsik festését, gummizását, kárpitozását vállalom Str. Bolintineanu (Arany János-utca) 1. Fürész gyár mögött. 1517

KERESEK férfi bundába nutria, vagy oppossum bélest. „Comissio", Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) 20., az udvarban balra. 1510

KIS ebédlő kredenc, asztal, székek eladók. Strada Doamna Purgly Lajosné-utca) 117. 1518

VILLANYMOTOR ½ és 1 lóerős megvételre kerestetik. „Banater Herold" Zoltan-u. 4. 1522

KÉT ajtós fehér tükrös szekrény eladó. Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca 18., ajtó 6. 1523

Ingatlan.

MOSOTZY-TELEP Bethlen-utca 9. számu ház szép gyümölcsös kerttel eladó. 1505

NAGY istálló szép telekkel kitünő helyen eladó. Szücs F. Vilmosnál, Strada Alexandri. 13082

STR. OITUZ (Illés-utca) 93. sz. modern magánház olcsón eladó. Megtekinthető délutánonként. 1525

NÉGY SZOBAS magánház belvárosban eladó. Bővebbet: Bulevardul Ferdinand 3., II., 1. 1526

ELADÓ magán-, bér- és emeletes házak lakással, sarokház füszerüzlet italmérással, sarokház korcsma és modern lakással. — Fürdőhelyen urilak, vidéken házak, üzlet, korcsma és mészárszék. Keresünk Arad határában 20—300 holdig szántó földeket. Előjegyzünk vétel-eladásra mindennemü ingatlant. „Megbizás" Vállalat Str. Horia (Széchenyi-u. 2. 13737

STRADA Grigorie Alexandrescu 18. számu ház lakással, pincével sürgősen eladó. 1524

KERESEK MEGVÉTELRE bérházakat, magánházakat, szőllőket, birtokokat, üzleteket. Komoly vevőim vannak. Haásziroda, Str. Romanului (Zrinyi-u. 6.) 13519

ALKALMI VÉTEL. 4 m. hold szőlő Kovaszincon 90.000 leiért, belvárosban 4 szobás magánház 300.000 leiért eladó. Savoy cég fiukereskedelmi iskola mellett. 13786

Üzletek.

VEGYESKERESKEDÉS lakással, más vállalkozás miatt eladó. Str. Budai Deleanu (Csokonai-u.) 7. 1530

JÓFORGALMU kávémérés haláleset miatt azonnal eladó. Bővebbet Piata Plevnei (Árpád-tér) 4. kávémérés. 1458

FÜSZERKERESKEDÉS 20 éve fenálló, kitünő forgalmu, sarok házban, italméréssel, áruval, sürgösen eladó. Cim a kiadóban. 1708

Ellátás.

HIVATALNOK teljes ellátást keres uri családnál. Cimeket Kelet hirlapirodába kérek. 13083

Különféle.

EZERJÓFÜ gyomorelixir, páratlan hatásu szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuvottság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógyszertár Aradon. 10831

Friss hal kapható: 1514 **Luttwák József cégnél.**

Lakásának festése előtt forduljon bizalommal **Varga és Rosenfeld** villanyszerelő céghez (Leégett Neuman-ház), hol világitási, csengő vezetékek, csillárok átalakitását jutányosan készitik. Nyári vendéglő kerthelyiségek szerelése. Szerelési anyagok, villamos izzók nagy raktára. Költségvetéssel dijtalanul szolgálunk. 13358

Sportegyesületek és kereskedők **TENNISZ** és mindennemü **sportfelszerelés** legnagyobb választékban és a legolcsóbb árak mellett csakis a **HELLAS Sportfejlesztő és Áruforgalmi R-T.** Oradeamare, Str. Avram Iancu (Kossuth-utca) 14. vásárolhatja be. — Nagybani árak. Telefon 960. Sürgönycim: Sporthellas. 1442 Radio 2995

Ecetsav 80% | Naftalin
Borkősav | Rézvitriol 98/99%
Kén 99% | Szodabikarbona

Ammoniák, folyékony, vizmentes **hütő készülékek** számára és mindenféle technikai vegyszer kapható:

Technisch-chemische Handelsges. m. b. H.
Wien, I., Fleischmarkt 1. 1228
Sürgönycim: „Technochem Wien"

A **HUNGÁRIA** cipőgyár gyártmányai ma már teljesen pótolják a külföldi legjobb gyártmányu cipőket is, ugy minőség, mint szépség tekintetében. :—: Fióküzlet: **Arad, Piaţa Avram Iancu (Szabadság-tér) 17. szám.**

Uj vas és cinkezett vashordók 200 literes raktárról **kapható:** 1504 **Győry Izsó és Fia** **Timişoara, Str. Bolintineanu 14**

Irodahelyiségek bérelhetők főutvonalon. Értekezhetni naponta délelőtt 10-11 óra között háztulajdonosnál: **Bulevardul Regele Ferdinand 17. (József főherceg-ut 9.)** 1510

Adolf Lusztbáder ingatlanforgalmi iroda 246 **Arad, Str. Desseanu (Révay-u.) 2.** Elfogadok megbizásokat házak, szőllők és birtokok eladására. Előjegyzésben több kisebb-nagyobb bér és magánház.

Briliánsárut, gyöngyöt, platinát, arany és ezüst árukat és hamis fogsorokat magas áron veszek: **Kun ékszerész, Arad.**

Utlevelekre vizumot 55 Leiért legpontosabban leggyorsabban a **KELET-hirlapiroda szerez, Str. Alexandri Salacz-u. 1**

Nyomatott az Aradi Nyomda Vállalat rotációs gépén. Kiadótulajdonos Aradi Nyomda Vállalat.